

Pozice českého mlékařství po vstupu do EU (abstrakt přednášky)**Jiří Kopáček***Českomoravský svaz mlékárenský*

Přednáška popisuje současný stav mlékárenského průmyslu v ČR v kontextu s jeho začleněním do mlékárenského sektoru Evropské unie po přistoupení ČR k EU.

Nejprve je podrobně mapována situace ve výrobě mléka a jeho dodávkách pro zpracování do průmyslu. ČR objemem své produkce ve výši 2.531 miliard litrů pokrývá pouze 2 % celkového objemu zpracovaného mléka v EU-25. Jsou uvedeni největší zpracovatelé mléka v ČR :

1.	Madeta, a.s.	520 mil. litrů
2.	Olma, a.s.	214 mil. litrů
3.	Mlékárna Hlinsko, a.s.	198 mil. litrů

a ti jsou současně porovnání s TOP 40 zpracovateli mléka v Evropské unii. V ní jsou nejvýznamnějšími obřími společnostmi především aliance Arla Foods (Dánsko/Švédsko), Lactalis (Francie) a Campina (Nizozemí). Nejvýznamnějších TOP 5 společností zpracovává čtvrtinu evropského mléka, TOP 20 již celou polovinu a TOP 40 zpracovává 63 % celkových dodávek mléka. Náš největší zpracovatel se však s více než půlmiliardovým objemem zpracovaného mléka do této do evropské „čtyřicítky“ nevejde.

Hodnoceny jsou i parametry českého mléka, které jsou s mlékem EU srovnatelné.

V dalším si přednáška všímá objemu výroby jednotlivých mlékárenských komodit a jejich porovnání s EU 15 (údaje za r.2002) :

Výroba	EU-15	ČR	Podíl %
Konzumní mléka (mil.l.)	29,383	462	1,6
Zakysané mléčné výrobky a jogurty (tis.tun)	6 790	125	1,8
Máslo (tis.tun)	1 880	51	2,7
Sýry (tis.tun)	7 438	147	2,0
SMT (tis.tun)	794	20	2,5
SOM (tis.tun)	1 140	37	3,1

Efektivnost zpracování mléka je ovlivňována výrobou sortimentu s vyšší přidanou hodnotou, do kterého se vedle např. zakysaných výrobků a specialit řadí především sýry. Nižší efektivnost pak vykazuje výroba komoditních „přebytkových“ produktů jako jsou sušená mléka a máslo. Vzhledem k tomu, že produkce mléka v ČR představuje 2 % produkce mléka v EU 25 (resp. 2,2 % v EU-15), pak vyšší podíly

výroby sušených mlék a másla u nás nad tuto úroveň jednoznačně ukazují na nižší efektivitu české produkce mléčných výrobků, která bude muset být v budoucnu stejně jako v EU orientována na výrobu produktů s vyšší přidanou hodnotou. Při realizaci exportu přebytků se na nás vztahuje systém řízení trhu EU s velmi přísnými pravidly, který v žádném případě již neposkytne tolik dotačních prostředků jako tomu bylo dosud. V zemích rozšířené EU pak budou mít na trhu šanci opět především spotřebitelské produkty s vysokou přidanou hodnotou. Přebytkové komoditní produkty mohou vedle případného exportu do třetích zemí nalézt uplatnění v řadě podpůrných programů na domácím evropském trhu – např. při jejich zpracování v jiných potravinářských odvětvích, při podpoře spotřeby mléka ve školách, při výrobě krmiv obohacených o mléčnou složku, při výrobě kaseinu a kaseinátů, apod.

V přednášce je dále srovnávána úroveň spotřeby mlékářských výrobků v Čechách a v zemích Evropské unie a je konstatován pozitivní trend ve zvyšování spotřeby jogurtů a zakysaných mléčných výrobků a především pak sýrů v České republice. Tato skutečnost také znamená opětovný růst hodnoty tzv. mléčného ekvivalentu v ČR.

Spotřeba na osobu a rok (r.2002) (u sýrů za r.2003)		EU 15	ČR
Konzumní mléka (litrů)	litry	95,1	75,2
Smetana	litry	4,5	2,9
Jogurty + zakysané ml.výrobky	kg	17,7	asi 14,5
Máslo	kg	4,4	4,5
Sýry	kg	18,8	14,7

V závěru jsou diskutovány aktuální problémy českého mlékařství po vstupu do Evropské unie:

- o Plné osvojení si harmonizované potravinářské legislativy s právem EU
- o Přizpůsobení se pravidlům Společné zemědělské politiky EU
- o Osvojení si pravidel regulace trhu – zahájení spolupráce s českou platební agenturou
- o Nalezení nových odbytišť na trhu Evropské unie
- o Udržení si odbytové pozice na domácím trhu, který bude pod tlakem nových dodavatelů – nejenom silných dobře připravených evropských mlékářských společností z bývalé EU 15, ale nově také řady potencionálních dodavatelů z dalších nových členských zemí EU, kteří budou konkurovat především nízkou cenou (Polsko, Slovensko).

V přednášce je dokumentován cenový vývoj v nakupovaném mléce v jednotlivých zemích EU a poukázáno na příležitosti, ale též hrozby, které z toho plynou pro české mlékárenství.

Po otevření trhu všech 25 zemí rozšířené Evropské unie je možné očekávat, že spotřebitelé budou v rozhodující míře krýt svoje potřeby nákupem základního sortimentu mléčných výrobků české provenience, jejichž kvalita a úroveň balení se zahraničním výrobkům plně vyrovná. Rozhodování našich zákazníků může pozitivně podpořit i správně zaměřená obchodně-marketingová komunikace českých výrobců i nově budované státní marketingové agentury.

Dovoz levnějších mléčných výrobků např. z nových členských států EU či dovoz atraktivních produktů z bývalé EU-15 pak bude muset být kompenzován vývozem českých mlékárenských výrobků nejenom do nesoběstačných zemí EU, ale také vývozem cenově výhodnějších produktů, zejména pak sýrů ve spotřebitelských baleních do zemí bývalé „patnáctky“.

Základním předpokladem úspěchu se vedle kvality a lákavého a praktického obalu výrobků stane především cenová konkurenceschopnost finálních mléčných výrobků. Ta bude i nadále odvislá především od ceny vstupů – tedy syrového mléka a jeho efektivním zpracování v průmyslu. Přes řadu problémů, se kterým se ještě stále české mlékárenství potýká, lze vyslovit přesvědčení, že se v dohledné budoucnosti v Evropské unii prosadí a zařadí se i s ohledem na svojí malou velikost mezi neopominutelné hráče evropského mléčného trhu.